

Theo Griffioen is met z'n 49 hektare grond ('maar de 784.000 liter melk die ik per jaar mag leveren is veel belangrijker') een middelgrote boer in het noorden van Drente.

Een gesprek over melkquota, superheffingen, schaalvergroting, mestwetten, turbokoeien en vetgehaltenes. Buiten regent het, waarschijnlijk zure. Binnen drinken we koffie. Waar de grote bouwvier is gebelevn weet ik niet — en 't zal me verder ook een zorg zijn.

THEO GRIFFIOEN: DE GROTEN VANGEN ALLES WEG

Jan Dijk

TWEE JAAR GELEDEN KWAM HIJ UIT WILNIS, West-Nederland. Waarom hij juist hier is neergestreken, in Nieuw Roden? Tja, een combinatie van factoren natuurlijk: er was een aanbod, de prijs beviel, de grond was goed en 'in Wilnis waren we gewend vlakbij het dorp te wonen — en dat kon hier ook'. Hij had er niet aan moeten denken ergens overal vandaan achteraf in de verlatenheid te wonen.

'Met boeren onderling is het net als met visers: de groten vangen alles weg en dan is het op. En de kleine die z'n quotum nog niet binnen heeft vangt achter het net. Dat kun je die groten natuurlijk kwalijk nemen maar die kunnen ook niet zomaar minder gaan vangen — ze moeten er ook van leven. En zo is het ook met boeren: de grote intensieve veehouders drijven de produktie steeds verder op, het wordt steeds intensiever en de kleine extensievere bedrijven houden het niet vol. Uiteindelijk worden daar het milieu en heel veel boeren de dupe van. Nu met die superheffing op de melk is er eindelijk een soort plafond aan de produktie gekomen, en er zijn

genoeg boeren die daar blij mee zijn. Toch vindt er nog steeds een enorme schaalvergroting plaats in de landbouw. De kleinere boeren waren al afgroomd door eerst de aanschaf van een melktank, toen een verplichte mestsilo, en nu ze hun produktie niet meer uit mogen breiden houden ze er mee op. Ze kunnen nu hun land met het melkquotum erop voor een goede prijs kwijt, dus houden ze het wel voor gezien. En die schaalvergroting is niet best.'

We waren begonnen over de verhuizing naar 't Noorden, maar omdat we het over landbouw en milieu zouden hebben zaten we binnen de kortste keren in de EG-politiek, want daar draait het dan om: om produktie, schaalvergroting, overproduktie, prijzen en nog meer produktie.

Varkenscyklus

'Vroeger had je wat ze de Varkenscyklus noemden' vertelt Theo: 'Dan stegen de prijzen van het varkensvlees op een gegeven mo-

ment, en dan namen de boeren er allemaal een paar varkens bij want daar zouden ze een goede prijs voor krijgen. Alle varkens werden dan tegelijk vet, en de prijzen klaptten weer immekaar als de varkens geslacht waren en zo ging dat op en neer. Maar tegenwoordig heb je geen cyclussen meer, niet bij varkens en niet bij koeien: er is maar één richting, en dat is steeds meer produceren. Omhoog dus. Want binnen de EG liggen de prijzen vast, dus als je meer winst wilt maken moet je meer produceren. Wat de gevolgen zijn weet je wel: overproduktie, mestoverschotten, zure regen, vervuiling van grondwater, schaalvergroting, enz. Daar kun je de boeren natuurlijk niet alleen de schuld van geven. Vroeger hadden we alleen op zondag een lappie vlees en was het woensdag gehakt. Tegenwoordig liggen er elke dag lappen vlees op tafel. En dat is óók een kern van het probleem: de konsument wil steeds meer, en voor een lage prijs. Een kwestie van vraag en aanbod. Maar door dat systeem van vaste prijzen in de EG,

met al die landbouwsubsidies werkt dat niet meer: de politiek en de ekonomie gingen zich met de markt bemoeien. De konsument wilde lage prijzen, die kreeg ze. En de boeren konden alleen meer gaan produceren. En dat hebben we gedaan. En het milieu dat heeft geen prijs — dus dat telt niet mee in de sommen. Ik zie die superheffing als een eerste aanzet, maar één die nog lang niet ver genoeg gaat. Want als de veeteelt weer gezond moet worden, dan moet die superheffing veel strenger.'

Sociaal aspekt

'Is het niet merkwaardig voor een boer om voor een strengere superheffing te pleiten?'

De groten, die redden het wel. Die automatiseren nog weer wat meer, die hebben 't geld om nog meer te investeren, ze produceren nog weer wat efficiënter, kopen er wat land en wat melkquotums bij en die redden 't wel. Maar ik, wij, we werken hier met z'n drieën, met twee man personeel, en we hebben de zaak maar heel eenvoudig geautomatiseerd, met een voercomputer en de koeien hebben zo'n zendertje om de hals, dat stelt allemaal niet zo veel voor. Maar ik wil het wel zo kunnen houden, dat ik met twee man personeel kan blijven werken, ik vind dat sociale aspekt belangrijk. En ik kan het alleen zo hoeden als ik een goeie prijs voor mijn produkt krijg. En die prijs krijg ik alleen als er niet zo enorm veel geproduceerd wordt. 't Lijkt allemaal zo goedkoop, personeel eruit en automatiseren maar, maar het kost bakken geld. Want ook als het personeel werkloos wordt moet het betaald krijgen — alleen krijgen ze het dan van mijn belastingscenten. Dan hou ik ze liever in dienst. En al die subsidies op overschotten — het kost allemaal kapitalen, allemaal onnodig geld. Kijk, iets heel anders is de zuivelindustrie. Je moet niet denken dat al die boeren nou zo ontevreden zijn over die superheffing. Er is pas nog een enquête gehouden, de meeste boeren zijn er redelijk tevreden mee, de voerprijzen zijn gedaald. Maar de zuivelindustrie vindt het natuurlijk helemaal niet leuk die produktiebeperking. Want dan moeten de fabrieken dicht en gaat het personeel eruit. En die zuivelindustrie schreeuwt dan ook om 't hardst dat er helemaal geen overproduktie is, dat produktiebeperkingen nergens voor nodig zijn, dat er buiten de EG een tekort is aan zuivel — maar ik vind dat je moet kijken naar de vraag binnen de EG, dat dáár de produktie op moet zijn afgestemd. De zuivelindustrie zegt dat als de prijs voor de kon-

sument naar beneden gaat dat dan de vraag weer stijgt — maar volgens mij werkt het zo niet: je gaat niet meer melk drinken als de prijs een paar centen daalt. En zolang we nog steeds boter drie jaar lang op moeten slaan en dan dumpen, en melkpoeder als veevoer gebruiken, zolang produceren we gewoon te veel.'

Turbo koeien

'Kijk, en als je die overproduktie wilt stoppen dan kan dat alleen door verdere beperkingen. Opgelegde beperkingen, want boeren onderling, dat zijn elkaars concurrenten, dus die zullen het zelf niet doen. Want er is een geleide markt, en daar hoort een geleide produktie bij. Maar die beperking moet wél gekoppeld zijn aan een hogere prijs — want zonder die koppeling maakt het niets uit: dan gaan nog steeds de kleine boeren er aan — en ook het milieu. Want die grote bedrijven verzinnen wel weer wat. Bijvoorbeeld het hormoon, BST, waarmee je de produktie van de koeien veel langer hoog kan houden, je krijgt dan van die turbo-koeien. Zoals het nu is, is dat ook weer typisch iets waar in feite alleen de intensieve veehouderij wat aan heeft: die

kunnen daardoor efficiënter en goedkoper produceren. De meer extensieve veehouderij houdt alleen voer over, want ze mogen toch niet meer melk produceren. En voor voer is geen markt, dus in feite schiet niemand er wat mee op, alleen wat groten, die worden er vetter van.

Er zit natuurlijk een heleboel fout in de landbouw. De landbouw heeft heel wat aan het milieu vernield — maar dat kun je niet zomaar op de schouders van de boeren laden — daar zitten ook de industrie achter, en de politiek, en de konsumenten.

Kijk, de boeren, we hebben vroeger heel wat afgekankerd op die milieu-jongens. Maar ik denk dat er veel boeren zijn die beginnen door te krijgen dat ze die milieu-lui best kunnen gebruiken, want die hebben er óók belang bij dat niet alleen de hele grote intensieve landbouwbedrijven over blijven. Maar als je dan ziet dat wij nu met die mestwetten met een schop achter de koeien aan moeten lopen om hun stront op te scheppen tegen de zure regen, terwijl tegelijkertijd de auto's weer harder mogen rijden, da's toch belachelijk, dan denk je toch ook, 't is allemaal politiek en ekonomie!'

